

مسئولیت مدنی وکیل دادگستری

www.ketab.ir

مؤلف:

دکتر جهانبخش سالاریان

(قاضی اسبق دادگستری، مدرس دانشگاه و وکیل پایه یک دادگستری مرکز)

سرشناسه	: سالاریان، جهانبخش، ۱۳۳۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: مسئولیت مدنی وکیل دادگستری / مؤلف جهانبخش سالاریان.
مشخصات نشر	: تهران: برتراندیشان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۶ ص.
شابک	: 978-600-8838-51-7 ۱۸۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: وکلای دادگستری
موضوع	: Lawyers
موضوع	: وکلای دادگستری -- ایران
موضوع	: Lawyers -- Iran
موضوع	: تعهدات (حقوق)
موضوع	: (Obligations (Law
موضوع	: تعهدات (حقوق) -- ایران
موضوع	: Obligations (Law) -- Iran
موضوع	: وکیل و موکل
موضوع	: Attorney and client
موضوع	: وکیل و موکل -- ایران
موضوع	: Iran -- Attorney and client
موضوع	: آیین دادرسی مدنی -- ایران -- مقررات کیفری
موضوع	: Civil procedure -- Iran -- Criminal provisions
موضوع	: وکلای دادگستری -- شرح وظایف
موضوع	: Lawyers -- Job descriptions
موضوع	: مسوولیت (حقوق)
موضوع	: (Liability (Law
موضوع	: مسوولیت (حقوق) -- ایران
موضوع	: Liability (Law) -- Iran
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ۵م۲/۱۱۷ک
رده بندی دیویی	: ۳۴۰/۰۲۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۷۳۴۴۲

نام اثر: مسئولیت مدنی وکیل دادگستری

مؤلف: جهانبخش سالاریان

ناشر: انتشارات برتراندیشان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۳۸-۵۱-۷

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۶

ویراستاری و صفحه آرایی: اصغر جوزی پور

طراح جلد: شیدا قناتی

شمارگان: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۸۰۰۰۰ ریال

مركز پيشش

تهران- میدان انقلاب- کارگر جنوبی- شهدای ژاندارمری پلاک

۱۱۷ واحد ۲ تلفن: ۰۹۳۶۲۰۵۹۶۰۰-۰۹۳۶۲۰۵۹۶۰۰

۱۳	مقدمه
		فصل اول: کلیات
۲۱	مبحث اول: تعریف مسئولیت و انواع آن
۲۱	گفتار اول: مفهوم مسئولیت
۲۲	گفتار دوم: مسئولیت اخلاقی
۲۳	گفتار دوم: مسئولیت حقوقی (مسئولیت مدنی و کیفری)
۲۴	مبحث دوم: محتوای مسئولیت مدنی (قراردادی و قهری)
۲۵	گفتار اول: مسئولیت قراردادی
۲۶	بند اول: مفهوم مسئولیت قراردادی
۲۶	بند دوم: شرایط ایجاد مسئولیت قراردادی
۲۶	بند سوم: ارکان مسئولیت قراردادی
۲۷	بند چهارم: آثار عدم اجرای تعهد
۲۷	گفتار دوم: جبران خسارات قراردادی
۲۸	بند اول: تعهد به وسیله
۳۰	بند دوم: تعهد به نتیجه
۳۵	گفتار سوم: مسئولیت قهری
۴۲	مبحث سوم: تعهدات وکیل و اقسام آن
۵۱	گفتار اول: تعهد وکیل به انجام مورد وکالت
۵۲	گفتار دوم: انجام لوازم و مقدمات مورد وکالت
۵۲	بند اول: لوازم و مقدمات ذاتی وکالت
۵۳	گفتار دوم: تعهد وکیل به رعایت مصلحت موکل
۵۶	گفتار سوم: تعهدات و وظایف وکیل در برابر موکل
۶۱	گفتار چهارم: تعهد وکیل به حفظ اسرار موکل

- ۶۲ گفتار پنجم: تعهد وکیل به تقدیم حساب دوران وکالت
- ۷۱ گفتار ششم: تعهد وکیل به استرداد اموال و اسناد موکل
- ۷۶ گفتار هفتم: داشتن مهارت علمی و فنی برای انجام مورد وکالت
- ۸۲ گفتار هشتم: التزام وکیل به رعایت شئون وکالت
- ۸۴ بند اول: مشاغل منافعی با وکالت دادگستری
- ۸۶ بند دوم: رفتار منافعی شأن وکالت
- ۸۹ مبحث چهارم: تعهدات وکیل و آثار قراردادی بودن آنها
- ۸۹ گفتار اول: وجه قرارداد

فصل دوم: ماهیت مسئولیت مدنی وکیل دادگستری

- ۹۵ مبحث اول: تحلیل مسئولیت مدنی وکیل بر اساس مسئولیت قراردادی
- ۹۷ گفتار اول: وجود و صحت قرارداد
- ۹۹ گفتار دوم: تخلف از انجام قرارداد
- ۱۳۵ گفتار سوم: عدم انجام تعهد
- ۱۳۸ مبحث دوم: تحلیل مسئولیت مدنی وکیل بر اساس مسئولیت غیرقراردادی
- ۱۴۰ گفتار اول: عمل زیان بار
- ۱۴۲ گفتار دوم: وجود زیان
- ۱۴۳ گفتار سوم: رابطه سببیت
- ۱۴۴ مبحث سوم: تعهدات و الزامات قانونی وکیل
- ۱۴۶ گفتار اول: تعهد وکیل به انجام مراقبت‌های لازم در تعقیب دعوا
- ۱۴۹ گفتار دوم: رعایت مواعد قانونی
- ۱۵۱ گفتار سوم: اعمال مراقبت نسبت به حسن جریان امور دفتری دعوا
- ۱۵۴ گفتار چهارم: حضور در جلسات دادرسی
- ۱۵۵ گفتار پنجم: تعهد وکیل به صداقت نسبت به موکل و مراجع قضایی
- ۱۵۶ بند اول: تعهد وکیل به راست‌گویی در برابر موکل
- ۱۶۴ بند دوم: التزام وکیل به صداقت در برابر دستگاه قضایی
- ۱۶۶ گفتار ششم: عدم رعایت مصلحت موکل

- گفتار هفتم: استعفاءی وکیل ۱۶۸
- گفتار هشتم: خیانت وکیل ۱۶۹
- گفتار نهم: محجوریت وکیل ۱۶۹

فصل سوم: آثار مسئولیت مدنی وکیل

- مبحث اول: اسباب تقصیر وکیل ۱۷۵
- مبحث دوم: رابطه سببیت بین ضرر و فعل وکیل ۱۷۷
- گفتار اول: رابطه ی ضرر و مسئولیت قراردادی وکیل ۱۷۹
- گفتار دوم: رابطه ی ضرر و مسئولیت غیر قراردادی وکیل ۱۸۰
- مبحث سوم: روش های جبران خسارت ۱۸۲
- مبحث چهارم: مجازات های وکیل ۱۸۴
- گفتار اول: تعقیب انتظامی ۱۸۵
- گفتار دوم: مجازات های انتظامی ۱۸۸
- گفتار سوم: تعقیب کیفری وکیل ۱۹۲
- بند اول: جرایم عمومی ۱۹۲
- بند دوم: جرایم خاص ۱۹۳
- بند سوم: سایر موارد ۱۹۳

فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادها

- منابع و مآخذ ۲۱۱

وکیل و موکل در عقد وکالت دارای تعهداتی به صورت متقابل نسبت به همدیگر هستند که این تعهدات ممکن است ناشی از عقد وکالت باشد که به آن تعهدات اصلی یا مستقیم می‌گویند و یا ممکن است ناشی از عدم انجام تعهدات اصلی یا مستقیم باشد که به آن تعهداتی تبعی ثانویه یا غیرمستقیم می‌گویند که منشأ آن توافق وکیل و موکل در قالب شروط و تعهدات ضمن عقد یا مستقل می‌باشد. مسئولیت مدنی اشخاص بر اساس قاعده فقهی لاضرر و لاضرار مطابق قانون مدنی تحت عنوان ضمان قهری مورد بحث قرار گرفته است که این مسئولیت در پی‌گیری از منازعات احتمالی طرفین عقد وکالت و کاهش حجم پرونده‌های محاکم قضایی منجر می‌باشد به‌طور کلی وکلای دادگستری علاوه بر الزامات و مسئولیت‌های حرفه‌ای خود در مقابل موکل خود دارای الزاماتی نیز در قبال محاکم دادرسی و طرف موکل و همچنین در قبال تشکیلات صنفی خود تحت عنوان وکیل دادگستری می‌باشند الزامات حرفه‌ای وکلای دادگستری شامل مواردی از جمله امانت‌داری و حفظ اسرار موکل و رعایت قوانین و مقررات موضوعه و عدم قصور در انجام موضوع وکالت و حضور در جلسات دادرسی و عدم اطاله دادرسی و رعایت و راست‌گویی در مقابل موکل و دستگاه قضایی و عدم تبانی با طرف مقابل و عدم تبانی، به موکل، و دفاع قانونی از حقوق موکل و رعایت غبطه و مصالح نامبرده و سایر موارد تصریح شده در قوانین است. در ابتدا ضروری است، مفهوم مسئولیت مدنی، که گاهی به ضمان قهری و گاهی نیز به مسئولیت غیرارادی تعبیر می‌شود، روشن شود تا قلمرو موضوع مورد بحث نیز به تبع آن معلوم و مشخص گردد.

برای تحقق مسئولیت مدنی لازم است که سه رکن ضرر، فعل زیان‌بار و رابطه سببیت فراهم شود. در بحث رابطه سببیت میان فعل زیان‌بار و ضرر وارده، گاهی این رابطه فقط بین یک سبب و خسارت برقرار است که این ساده‌ترین صورت یک دعوی مسئولیت مدنی است. در واقع مبنای مسئولیت مدنی چیست؟

در نظام حقوقی ما هر دو نظریه تقصیر و خطر پذیرفته شده و هیچ یک مطلق نیست. در برخی قوانین نظریه تقصیر پذیرفته شده (مثل قانون مسئولیت مدنی) و در برخی دیگر نظریه خطر (مثل قانون کار) کاربرد دارد. عبارت «مسئولیت مدنی» تریبی است و معادل فارسی آن عبارت «پاسخگویی» است که معنای آن، از لحاظ لغوی، با خودی واضح و روشن است و ابهامی ندارد. در اصطلاح حقوقی نیز این عبارت از معنای لغوی آن دور نشده است. مسئولیت عبارت از پاسخگویی شخص در قبال اعمالی است که عرفاً به او اسناد داده می‌شود که ضمانت اجرای قانونی آن بر حسب نوع مسئولیت متفاوت است، مثلاً مسئولیت در امور کیفری، عبارت از تحمل مجازات قانونی مترتب بر جرم می‌باشد، ولی مسئولیت در امور حقوقی یا خصوصی، که در قانون مدنی از آن تعبیر به ضمان قهری شده است، عبارت از اضرار شخص به جبران خسارت ناشی از فعل منتسب به او به حکم قانون می‌باشد.

بنابراین، مسئولیت مدنی عبارت است از: «التزام و تعهد قانونی شخص به جبران ضرر و زبانی که در نتیجه عمل مستند به او به دیگری وارد شده است».

منشأ التزام و تعهد ممکن است اراده و قرارداد متعهد باشد که به تعهد ارادی یا قراردادی تعبیر می‌شود و یا ممکن است، قانون باشد که چنین تعهد و التزامی ضمان قهری یا مسئولیت مدنی به معنای خاص گفته می‌شود که به مناسبت انجام فعل زیان‌بار نسبت به دیگری، قانون

انجام دهنده فعل زیانبار را ملزم به جبران خسارات وارده می‌کند. در نتیجه، مراد از مسئولیت مدنی، التزام و تعهدی است که متعهد به مناسبت انجام فعل زیانبار به حکم قانون موظف به انجام آن است و به اراده او این تعهد ایجاد نشده است.

مسئولیت مدنی عبارت است از ملزم بودن شخص به جبران خسارتی که به دیگری وارد کرده است. مسئولیت مدنی زمانی به وجود می‌آید که کسی بدون مجوز قانونی به حق دیگری لطمه بزند و در اثر آن زبانی به او وارد آورد، فرق نمی‌کند عملی که موجب زیان شده است جرم باشد یا شبه جرم، در هر موردی که شخص موظف به جبران خسارت دیگری است گفته می‌شود که این فرد مسئولیت مدنی دارد و ضامن است. این قاعده منطقی و عادلانه از دیرباز مورد توجه بوده است که "هر کس به دیگری ضرر بزند باید آن را جبران کند، مگر در مواردی که ضرر به او رسیده است که به حکم قانون باشد یا ضرری که به شخص وارد آمده است ناروا و نامتعارف جلوه نکند" این قاعده نظیر همان چیزی است که در فقه تحت عنوان ((من تلف مال الغير فهو لهو ضامن)) در رسیده است. ضمان در لغت به معنای مسئولیت می‌باشد اعم از مسئولیت مالی و کیفری، در شرع متاسفانه به روابط اجتماعی که خارج از حاکمیت اراده طرف یا طرفین آن رابطه اجتماعی می‌باشد ضمان شرعی یا ضمان قهری می‌گویند. در ضمان نظر غالب فقها و حقوقدانان حول این محور می‌گردد که قاعده ضمان برگرفته از قاعده ((من اتلف مال الغير فهو له ضامن)) می‌باشد. مسئولیت مدنی و کیل دادگستری یکی از مباحث مسئولیت حرفه‌ای است که هم‌اکنون در نظام‌های حقوقی مختلف به عنوان رشته‌ای از مسئولیت مدنی، جداگانه مورد مطالعه قرار می‌گیرد و مسئولیت مدنی حرفه‌ای با حفظ ویژگی‌های خود، شاخه نورسته‌ای است که تحت تأثیر ضرورت همگانی حقوق با نیازهای اجتماعی در زمینه تأمین انتظارات جامعه از تخصص‌های شغلی،

اخیراً در عرصه حقوق جوانه زده است. این پژوهش مبانی فقهی و حقوقی مسئولیت مدنی در ایران در مورد وکیل دادگستری را بررسی می‌کند.

قانون مدنی که قانون مادر نیز تلقی می‌گردد، حیات امروزی خود را با تصویب جلد اول خود در سال ۱۳۷۰ در باب معاملات و سپس ۱۳۱۳ و ۱۳۱۴ در باب احوال شخصیه و ادله اثبات دعوی آغاز کرد، چیزی که در تصویب قانون مدنی مورد تأمل و دقت قرار گرفت تکیه احکام و مقررات آن بر پایه حقوق اسلام و طریقه حقه جعفریه اثنی عشری بود با پیشرفت تکنولوژی، حمل نقل، ارتباطات و گسترش شهرنشینی از یکسو و در نتیجه افزایش مراودات اجتماعی و نیز از فصولی که در مورد مسئولیت مدنی در قوانین ایران، نمایان بود، حقوقدانان ایران بر آن سبک که قانونی در مورد مسئولیت مدنی که می‌بایستی به عنوان زنجیره‌ای مابین عوامل مارالذکر بوده و از اصلاححکا که آن‌ها جلوگیری کند به قوه‌ی مقننه پیشنهاد کنند که بالاخره قانون مسئولیت مدنی در هفتم اردیبهشت‌ماه ۱۳۳۹ در شانزده ماده به تصویب مجلس شورای ملی رسید. این قانون ماکتبه‌ی حتاری خود را در با نیم‌نگاهی به قوانین کشورهای غربی بالاخص قانون تعهدات سوییس و نیز وضعیت حقوقی ایران بنا نهاد. قانون مدنی ایران دو مبحث دوم و سوم از فصل دوم جلد اول را اختصاص به مسئولیت مدنی داده است. قانون مذکور کاملاً پیروی از حقوق امامیه نموده و دو ماده که یکی اتلاف و دیگری تسبیب می‌باشد را موجب مسئولیت می‌داند در تعریف ای دو چنین بیان نموده که اتلاف عبارت از عمل مثبت مستقیمی است که موجب تلف مال دیگری می‌شود (ماده ۳۲۸-۳۳۰) اتلاف مبتنی بر نظریه خطر و علیت می‌باشد و تسبیب عبارت از عملی که غیر مستقیم (به واسطه) خواه مثبت باشد و خواه منفی موجب تلف مال می‌گردد (ماده ۳۳۱-۳۳۵) و آن مبتنی بر نظریه‌ی تقصیر است. مسئولیت مدنی امروزه در زمره‌ی دعاوی بسیار شایع بوده و

حجم زیادی از دعاوی و اختلافات مطروحه در دادگاه‌ها را دعاوی مسئولیت مدنی تشکیل داده است. اشخاص حقوقی مطابق ماده ۵۸۸ قانون تجارت دارای کلیه حقوق اشخاص طبیعی هستند مگر آنچه که عقلاً برای اشخاص حقوقی امکان ندارد مثل رابطه‌ی پدر و فرزندی. در نتیجه‌ی این حقی که قانون‌گذار به این اشخاص داده، آن‌ها در عرصه‌ی روابط اجتماعی وارد می‌شوند و ممکن است در نتیجه‌ی این ارتباط، آسیب یا خسارت‌هایی به اشخاص دیگر جامعه وارد شود. در این کتاب به بررسی مبانی مسئولیت مدنی و کیل نه حقوق ایران و تفاوت مسئولیت مدنی و اخلاقی و کیل در فقه و حقوق خواهیم پرداخت.

www.ketab.ir